Halmstad 3 juni 2024

Till
Region Halland

Yttrande över Hallands kulturstrategi och kulturplan

Styrelsen för Hallands bildningsförbund har vid möte den 3 juni 2024 beslutat avge bifogat yttrande.

Vänligen,
HALLANDS BILDNINGSFÖRBUND

Björn Lind
länsbildningskonsulent

Yttrande över Hallands kulturstrategi och kulturplan

I vårt yttrande har vi valt att lyfta det som vi anser bör kunna förbättras. Det hade blivit väl långt om vi skulle peka på allt vi instämmer i eller gillar. Några positiva förstärkningar har vi dock med där vi anser det särskilt befogat.

Vi har också valt att lämna ett yttrande över båda dokumenten.

Våra utgångspunkter

Vårt yttrande präglas av att vi har flera olika roller kopplade till halländska kulturpolitik. Mycket präglas såklart av vår roll som partner till Region Hallands DNKS kring några definierade uppgifter. Annat har sin grund i vår folkbildningsfrämjande roll och uppdragen att vara studieförbundens regionala branschorganisation, samt hembygdsrörelsens regionala förbund.

Samverkan med andra långsiktiga aktörer. Det finns organisationer som funnits och verkat länge för utveckling av kulturliv och kulturens infrastruktur. I dessa organisationer finns ofta en hög kompetens och inte minst en drivkraft och uthållighet som gör dem lämpliga att bygga långsiktig samverkan med. Vi menar att det är en principiell skillnad på sådan samverkan och olika former av upphandlingar och enskilda bidrag till olika mer eller mindre långsiktiga aktörer som också hör hemma i en framgångsrik implementering av en regional kulturpolitik. Historiskt har regionen varit framgångsrik i detta samspel med idéburna organisationer. Detta tillitsfulla samarbete mellan regionen som agerar utifrån sina (kraftfulla och politiskt legitima) förutsättningar och idéburnas speciella förutsättningar sätter vi stort värde på – såväl för egen del som ett allmänt förhållningssätt från Region Hallands sida. Genom att utnyttja varandras olika förutsättningar ökar den sammantagna förmågan när det gäller att stärka Halland som den bästa livsplatsen.

Långsiktigheten: En plan som kommer att vara styrande under fyra och som börjar processas drygt fem år innan den ersätts behöver formuleras med denna långsiktighet i åtanke. När de första detaljerna börjar kännas daterade så tappar planen legitimitet. Det kan finnas skäl att se över de mer kortsiktiga formuleringarna så att de inte begränsar möjligheterna att agera efter strategiska mål.

Begreppen idéburen sektor eller det civila samhället kan ses som uttryck för att kärt barn har många namn. Vi ser dock skillnader i innebörd mellan begreppen. Pelle Åberg, docent på centrum för civilsamhällesforskning, menar att skillnaden mellan civilsamhälle och idéburen sektor är hierarkisk där civilsamhälle beskriver allt som inte är offentlig eller privat sektor, medan idéburen organisation beskriver organisationer med ett nedtecknat syfte i exempelvis stadgar eller urkund. Civilsamhälle används ofta för att beskriva ett ”fenomen” medan idéburen sektor beskriver verkliga organisationer som har faktisk verksamhet. I vårt yttrande försöker vi vara konsekventa i en användning av begreppet som stämmer med den definitionen.

Hallands kulturstrategi 2025-2032

Sammanfattning

Vi ser mycket positivt på läsandet av förslaget till kulturstrategi. Några förslag till justeringar har vi. De handlar huvudsakligen om betydelsen av och möjligheter i samverkan mellan

Region Halland och idéburna organisationer och då särskilt de organisationer som har långsiktigt hållbara strukturer. Vi menar att långsiktigheten hos dessa medspelare är av sådan art att de håller långt mer än de 8 år som strategin sträcker sig.

Strategi för ett dynamiskt och tillgängligt kulturliv
I stycket *Samverkan – tillsammans skapar vi kultur* finns en mening som säger ”…samla olika aktörers roll, initiativ och verksamheter mot gemensamma mål…”. Vi skulle gärna se regionens möjlighet i att samla aktörer, initiativ och verksamheter som strävar mot samma mål för att stärka Halland som kulturregion. Vi vill alltså flytta den strategiska uppgiften från att styra andras aktörers mål till att samverka med de som själva, av eget intresse, har samma mål som Region Halland Styckets sista mening, med sin uppfordrande avslutning, känns inspirerande och viktig.

Ett fritt konst- och kulturliv
Prioriteringen *Konstnärligt skapande med yttrandefriheten som grund* innehåller att intressant resonemang om samhällelig diskussion, reflektion och idéutveckling. Vi ser en tydlig risk att sådana resonemang blir exkluderande och en angelägenhet för en begränsad skara människor. Här ser vi stora möjligheter att bredda deltagande och tillgängliggöra dessa resonemang genom insatser från folkhögskolor och studieförbund. Hos dessa folkbildningsaktörer finns en struktur och pedagogik som lämpar sig utmärkt för uppgiften.

Engagerande kulturliv för alla
Prioriteringen *Breddat och inkluderande deltagande* känner vi stark sympati för och vi gillar motiveringen och beskrivningen. Vi skulle vilja komplettera den med någon formulering som lyfter betydelsen av de långsiktigt hållbara idéburna organisationerna i sammanhanget. De organisationer som, ofta med nationell förankring, arbetar långsiktigt med samma mål att bredda och inkludera fler i kulturlivet. Vi tänker på studieförbund, hembygdsrörelsen, RF-SISU, Riksteatern m fl.

Kultur som samhällskraft
Prioriteringen *Kulturdriven samhällsutveckling* hanterar bl a det breda begreppet Kultur och hälsa. I frågor om folkhälsa nämns ofta begreppet KASAM (Känsla av sammanhang). Avsaknad av denna känsla leder ofta till ökat psykisk ohälsa. Särskilt tydligt är detta hos människor som lever i ofrivillig ensamhet. Stora delar av idéburen sektor (inte minst studieförbunden) är framgångsrika i att skapa känsla av sammanhang och i att motverka ofrivillig ensamhet. Här ser vi en möjlighet till utveckling av samarbeten som kan göra stor skillnad.

Hallands kulturplan 2025-2028

Sammanfattning
Vi ser fria aktörer i form av idéburna organisationer och grupper som den viktigaste drivkraften i ett levande, hållbart och mångfacetterat kulturliv. Vårt yttrande över kulturplanen innehåller många förslag på justeringar som syftar till att stärka dessa aktörers möjligheter att åstadkomma sitt bästa. På det kan en framgångsrik regional kulturpolitik bygga: många väl utvecklade samarbeten och samverkande med de långsiktigt verkande aktörer som delar mål med Region Halland.

I vårt yttrande blandar vi högt och lågt där de ”låga” inpassen syftar till att öka tydligheten och minska risken för missförstånd.

Plan för ett dynamiskt och tillgängligt kulturliv i Halland

Här har vi två små påpekanden. Påpekandet att Sverige befinner sig i en lågkonjunktur kan rent av vara daterat redan när planen börjar gälla.

Avsnittet *Förändrade villkor för det civila samhället* menar vi har ett viktigt och klokt innehåll. Men vi vill påpeka att minskningen med nästan en tredjedel av statens stöd till studieförbunden i budgeten inför 2024 avser åren 2024-2026, där halva minskningen genomförs 2024 och andra halvan delades upp i plan för 2025 resp 2026.

Tillsammans förverkligar vi kulturplanen

Strukturer för samverkan

Här läser vi en tydlig och klar utgångspunkt för kommande resonemang kring samverkan av olika slag.

Samverkan med det civila samhället och idéburna organisationer

Avsnittet innehåller bl a berättelsen att ”Region Halland ska utveckla ett forum för kontinuerlig dialog och samråd med civilsamhällets kulturorganisationer.” Vi vill i all enkelhet peka på komplexiteten i ett sådant uppdrag. Dels på grund av mängden organisationer och den diversifierade skara som dessa utgör. Här kan det kanske vara en mer framkomlig väg att luta sig mot de forum som redan finns inom kommunerna, kring den halländska Överenskommelsen och inom den idéburna sektorn

I samma avsnitt beskrivs syftet med den Halländska överenskommelsen. Vi vill peka på det som står i den: ”Den regionala överenskommelsen i Halland syftar till att främja den goda relationen mellan undertecknade parter, öka kunskapen om varandra och skapa förutsättningar för utökat samarbete. Tillsammans kan vi verka för en socialt hållbar samhällsutveckling som präglas av tillit, delaktighet och förståelse för våra olikheter. Det arbetet underlättas om vi vet vad vi kan förvänta oss av varandra och vilka principer som ska prägla vår framtida samverkan.” Det är en utveckling av syftet med den nationella överenskommelse (som citeras i avsnittet). Det är också därigenom en mer stabil utgångspunkt för en långsiktigt hållbar syn på samverkan.

Samverkan mellan politikområden

Den ”Överenskommelse om regional samverkan gällande kultur för äldre” som år 2018 tecknades mellan företrädare för de 6 kommunernas äldreomsorg och kulturförvaltningar, samt DNKS förvaltning har varit till stor gagn för både halländska seniorer inom äldreomsorger och för halländska artister. Vi skulle gärna se att den finns med bland den uppräkning av samverkan som finns i avsnittet. Det vore sorgligt om vi gick tillbaka till det tillstånd av färre kulturupplevelser för seniorer och färre arbetstillfällen för halländska artister som rådde före överenskommelsen.

Regionala kulturverksamheter – en bas i genomförandet av kulturplanen

Folkhögskolor och studieförbund

Staten har fyra syften med stödet till folkbildningen. Inget av dessa fyra syften är överordnat något annat. Den formuleringen bör justeras. Folkbildningsrådet skriver på sin hemsida: ”Ett grundläggande skäl till att samhället stödjer folkbildningen är att den bidrar till en demokratisk utveckling av samhället.” Men det är inte detsamma som att det är ett överordnat syfte. De fyra syftena är:

- stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin
- bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen
- bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället
- bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.

Ett fritt konst- och kulturliv

Prioritering: Konstnärligt skapande med yttrandefriheten som grund

Skapa goda villkor för yrkesverksamma kulturskapare

Frågan är om begreppet ”professionella” är mer passande än det enklare ”yrkesverksamma”. Se kommentarer kring ordlistan.

När det handlar om ersättning till konstnärer och kulturarbetare så delar vi uppfattningen att den ofta är (för) låg idag. Vi uppskattar att skrivningen inte är absolut utan pekar ut en önskvärd riktning mot bättre ersättningar i linje med de rekommendationer som fackliga och branschorganisationer uttrycker. För vår del ser vi ett bekymmer när det handlar om förmedling av artister till kommuner och föreningsliv. Där handlar det om att balansera kommunal äldreomsorgs betalningsförmåga mot berättigade ersättningskrav. I det sammanhanget har dessutom antalet återkommande bokningar en positiv betydelse ur den professionella artistens perspektiv.

Engagerande kulturliv för alla

Prioritering: Breddat och inkluderande deltagande

Synliggöra kulturlivet i Halland

Varje år genomförs tusentals kulturarrangemang i Halland. Att säkerställa att relevant information om alla dessa når invånare och besökare är ett stort åtagande. Måhända kan det vara mer effektivt, ur perspektivet få spridning på relevant information till en rimlig kostnad, att stärka stödet till alla de hundratals arrangörer som finns i Halland. Ambitionen ser vi som lovvärd och skulle med fördel kunna vara föremål för samtal med regionens kommuner. Där finns goda erfarenheter av kommunala evenemangskalendrar med hygglig täckning.

Främja kulturella mötesplatser och uppsökande verksamhet
I berättelsen om kulturella mötesplatser borde studieförbunden och övrig idéburen sektor nämnas. Det är svår att förbise 3 735 (statsbidragsberättigade år 2023) kulturarrangemang med över 264 000 deltagare.

Kultur som samhällskraft

Prioritering: Kulturdriven samhällsutveckling

Utvecklat arbete med kultur och hälsa

Vi välkomnar strävan att utveckla Region Hallands interna samarbete kring kultur och hälsa. I sammanhanget vill vi peka på den möjlighet som finns i att även utveckla samarbetet med övriga aktörer (studieförbund t ex) som arbetar med kultur och hälsa i Halland.

Kulturområden

Scenkonst

Teater och cirkus

Eftersom studieförbunden även erbjuder teater för barn och unga skulle det kunna formuleras: ”Studieförbunden erbjuder även liknande insatser för vuxna.”

Kulturarv och kulturmiljö

Vi menar att kapitlet är bra såväl avseende lägesbeskrivning som önskvärd utveckling.

Bilaga 1: Ordlista

Några av de definierade begreppen menar vi skulle kunna ha en mer adekvat beskrivning.

Idéburen organisation

I förslaget används Kammarkollegiets definition som är tillkommen för att definiera vilka organisationer som ska kunna registreras i kammarkollegiets register över organisationer som ska kunna komma i fråga för att bedriva offentligt finansierad välfärdsverksamhet. M a o en del av det som i större sammanhang beskrivs som idéburen sektor. Vi förslår att Region Halland använder samma definition som lRiksdagen slagit fast i Lag (2022:900) om registrering av idéburna organisationer, 2 § ”I denna lag avses med idéburen organisation: **en juridisk person som uteslutande har ett allmännyttigt syfte som är angivet i stadgar, bolagsordning, urkund eller motsvarande handling**.”

Kulturinstitution

I förslaget används definitionen mycket mer snävt är vad som beskrivs i ordlistan. Vi är flera organisationer i Halland som har fog för att påstå att vi bedriver ”verksamheter som utgör en stabil bas för såväl kontinuitet som konstnärlig förnyelse inom kulturlivet.” Detta utan att vi beskriver oss som kulturinstitutioner. Definitionen skulle t ex kunna kompletteras med ”**som mottar statliga medel via kultursamverkansmodellen**.”

Yrkesverksam kulturskapare

Ännu ett exempel på att kärt barn har många namn. Som vi läser definitionen så skulle ”yrkesverksam” kunna ersättas av ”professionell” och ”kulturskapare” av ”konstnär”. M a o så skulle begreppen Professionell konstnär, Professionell kulturskapare, samt Yrkesverksam kulturskapare inrymmas i samma definition. Vi uppskattar att det tydliggörs vilket begrepp som används.

Daniels Per-Erik RK STAB

Från: Björn Lind <b.l@hbf.se>
Skickat: den 4 juni 2024 15:49
Till: REGION HALLAND officiell e-post
Ämne: Hallands bildningsförbund remissyttrande på Hallands kulturstrategi och kulturplan DNKS240182
Bifogade filer: Yttrande.pdf

Översänder yttrande från Hallands bildningsförbund.

Vänligen,
Björn Lind
Länsbildningskonsulent
035 17 77 71

Hallands bildningsförbund
Kungsgatan 1
302 47 Halmstad
035 17 77 70
www.hbf.se